

Gemeenteraad

Zitting van 20 oktober 2020
Beleid en Uitvoering - Samenleving en
Ontwikkeling

2020_RAAD_00046 - Visiedocument Participatie Steenwijkerland 2020-2023 'Iedereen doet mee in Steenwijkerland' - besluitvormen

Overlegd met

Uitvoering Sociaal Domein, Henk Schuitemaker en Johan van der Wal.

Portefeuillehouder

T. Jongman

Andere betrokken portefeuillehouders

B. Harmsma

Samenvatting

'Iedereen doet mee in Steenwijkerland'. Dat is de titel van de nieuwe visie op het gebied van werk, participatie en inkomensondersteuning voor de komende jaren. Hierbij gaan we ervanuit dat iedereen meerwaarde heeft, in de vorm van arbeid of op een andere manier. Dat betekent dat iedereen een bijdrage levert aan de arbeidsmarkt of de samenleving. De uitdaging daarbij is om een optimale match te maken tussen de mogelijkheden en wensen van klanten in het uitkeringsbestand en de vraag van ondernemers naar goede arbeidskrachten. Hiervoor moeten ondersteunings- en opleidingsbehoeften optimaal worden ingezet. Hiervoor leggen we ook de verbinding met ons Actieplan Werk dat in kader van de Human Capital Agenda is opgesteld en waar we de doelgroep vanuit de Participatiewet zoveel mogelijk bij aan laten sluiten. Belangrijk is echter ook dat we op basis van onze ervaringen van de afgelopen paar jaar vast moeten stellen dat niet alle uitkeringsgerechtigden toe geleid kunnen worden naar betaald werk. Voor deze groep streven we wel - binnen hun vermogen - naar maximale participatie, is het (nog) niet naar regulier werk dan wel naar een bijdrage aan de samenleving.

In voorbereiding op het opstellen van dit visiedocument, waar uw raad en stakeholders actief bij betrokken zijn geweest, zag de wereld er nog anders uit dan nu ten tijde van de coronacrisis. De langere termijn gevolgen hiervan zijn nog niet in te schatten, maar kunnen wellicht wel leiden tot andere inzichten, die ook tot bijstelling van dit beleidskader kunnen leiden of tot het aanbrengen van andere focus in de uitvoering. Die flexibiliteit willen we inbouwen om andere keuzes te kunnen maken in onze dienstverlening. Een eerste aanzet hiertoe hebben we reeds geschetst bij Het Hernieuwd Perspectief.

Dit visiedocument biedt de basis om verdere invulling te geven aan de vormgeving van de gezamenlijke uitvoering met ketenpartners (o.a. BCS, NWG, Kringloopwinkel en andere organisaties) om onze ambities te realiseren. In het bijzonder hierbij ook de rol en toekomstige positie van NoordWestGroep in de brede uitvoering van de Participatiewet.

Beschrijving

Inleiding

In het laatste kwartaal van vorig jaar is het traject ingezet om samen met uw raad en stakeholders tot een nieuw visiedocument Participatie Steenwijkerland 2020-2023 te komen. Deze aanpak heeft ertoe geleid dat er twee bijeenkomsten georganiseerd zijn in waarin we met elkaar stil hebben gestaan bij de ontwikkelingen op het terrein van de Participatiewet en waarin we samen hebben gediscussieerd

over gewenste richtingen en uitgangspunten. Daarnaast hebben we ter inspiratie nog een werkbezoek gebracht aan de EMCO groep, het sociaal werkvoorzieningsbedrijf in Emmen. De ambities en uitgangspunten voor de nieuwe visie zijn gedeeld en besproken op de laatste beeldvormende bijeenkomst van 25 februari jl. en de input hiervan is verwerkt in bijgaand visiedocument. Ook onze stakeholders/ketenpartners op het gebied van arbeidstoeleiding en participatie, die een belangrijke rol vervullen in het realiseren van onze ambities en uitgangspunten, zijn actief betrokken geweest bij dit voorbereidingstraject, waarvoor we onze dank uitspreken. Een aantal van hen heeft ook een schriftelijke reactie gegeven op dit document. Hierbij is brede waardering uitgesproken voor de grondige aanpak van dit traject en herkenning van hetgeen op de bijeenkomsten is besproken. Behoudens enkele kanttekeningen en aanvullingen die vooral betrekking hebben op de verdere uitvoering van deze visie worden de visie en uitgangspunten breed onderschreven. Enkele reacties hebben ook tot een aanscherping geleid, bijvoorbeeld een verscherpte focus op de arbeidsmarkt bij de klantbenadering en de combinatie van (deeltijd) werk met daarnaast aanpak van problemen. De planning was er aanvankelijk op gericht om deze visie in juni aan uw raad voor te leggen. Echter vanwege corona is hier vertraging in opgetreden.

Voorstel

Voorgesteld wordt om:

1. In te stemmen met het visiedocument Participatie Steenwijkerland 2020-2023 'Iedereen doet mee in Steenwijkerland'.
2. De financiële gevolgen bij de integrale afweging van de Programmabegroting 2021-2024 te betrekken.

Argumenten

'Iedereen doet mee in Steenwijkerland'. Dat is de titel van de nieuwe visie op het gebied van werk, participatie en inkomensondersteuning voor de komende jaren. Het vorige beleidskader participatiewet dateert alweer van 2015, het meest recente beleidskader sociaal domein is door de raad vastgesteld in 2016. De huidige opgaven op de arbeidsmarkt en binnen het sociaal domein vragen om een herijking van de visie op hoe we integraal uitvoering geven aan de Participatiewet. Er zijn inmiddels nieuwe inzichten over wat wel en niet werkt en we hebben de voorbije twee jaar keuzes gemaakt ten aanzien van de partijen die primair verantwoordelijk zijn voor de uitvoering: ons team Uitvoering Sociaal Domein (USD) en NoordWestGroep (NWG). In voorbereiding op het opstellen van dit visiedocument zag de wereld er nog anders uit dan nu ten tijde van de coronacrisis. De langere termijn gevolgen hiervan zijn nog niet in te schatten, maar kunnen wellicht wel leiden tot nieuwe inzichten die ook tot bijstelling van dit beleidskader kunnen leiden of tot het aanbrengen van andere focus in de uitvoering. Die flexibiliteit willen we inbouwen om andere keuzes te maken in onze dienstverlening. Met Het Hernieuwd Perspectief is hier inmiddels een eerste aanzet toe gegeven. Kort gezegd komt die erop neer dat we een crisisaanpak organiseren voor de korte termijn, waarbinnen we snel en resultaatgericht handelen om de nieuwe instroom weer naar werk toe te leiden. Voor zover mogelijk willen we hier ook de klanten met een korte afstand tot de arbeidsmarkt uit het zittende bestand in meenemen. Voor de langere termijn willen we ook blijvende aandacht geven aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Verder vinden we het belangrijk om realistisch te zijn in onze doelstellingen en beloften naar klanten en werkgevers. Uit de praktijk van de afgelopen paar jaar is gebleken dat het huidige bestand van uitkeringsgerechtigden niet de oplossing gaat zijn voor alle knelpunten op de arbeidsmarkt en in belangrijke mate tegemoet komt aan de behoefte aan arbeidskrachten bij individuele werkgevers. Daar waar dat mogelijk is, gaan we ervoor maar het is realistisch om uit te spreken dat onze visie op participatie ook inhoudt dat we erkennen dat het overgrote gedeelte van onze huidige klanten niet direct betaald, vol productief en in fulltime verband kan participeren in een reguliere arbeidsomgeving.

Bovenstaande leidt tot onderstaande ambities voor de periode 2020-2023:

- We streven in Steenwijkerland naar maximale participatie: mensen die werken versterken zich in eerste instantie zelf op sociaal, emotioneel en fysiek vlak.
- We vinden dat iedereen meedoet in Steenwijkerland: we vragen van onze inwoners om naar vermogen bij te dragen. Door betaald – en als dat (vooralsnog) niet mogelijk is – onbetaald werk draag je bij aan eigen ontwikkeling én doe je iets voor de ander of voor de gemeente.
- We bieden een vangnet voor alle inwoners die (tijdelijk) niet (volledig) mee kunnen doen in Steenwijkerland. Concreet betekent dat we voor ieder individu kijken wat de beste manier is om maximaal te participeren. Daarin is een rol weggelegd voor de gemeente maar zeker ook voor het individu (immers, uitgangspunt is dat je jezelf versterkt waar mogelijk).
- Het vangnet in Steenwijkerland bestaat uit vier pijlers:
 - We voorkomen dat mensen instromen in een uitkering
 - We bevorderen dat mensen uitstromen uit de uitkering
 - We ondersteunen mensen om zich te ontwikkelen waardoor ze betere kansen hebben om maximaal te participeren en optimaal kans te maken op een zo regulier mogelijke plek op onze arbeidsmarkt
 - We zetten zoveel mogelijk in op economische zelfstandigheid van onze inwoner

Centrale uitgangspunten voor onze beleidsvorming hierbij zijn : mensontwikkeling in bredere zin, integrale benadering van de klant, een gedifferentieerde ondersteuning per klantgroep, een verscherpte focus op de arbeidsmarkt en aansluiting van het onderwijs daarop. Bij handhaving kijken we ook of ons handelen past bij de grondwaarden van de wet en ons eigen beleid.

Relatie met Human Capital Agenda toekomstige ontwikkeling van de arbeidsmarkt

Vanuit de ambitie om de tekorten op de arbeidsmarkt terug te dringen participeren we in regionaal verband in de Human Capital Agenda Regio Zwolle én hebben we deze agenda lokaal vertaald in een Actieplan Werk. Dit actieplan bestaat op dit moment uit 11 concrete projecten die deels al zijn opgestart en die deels in de komende periode in uitvoering komen. Deze projecten moeten bijdragen aan de beschikbaarheid van mensen, de wendbaarheid en de inclusiviteit. Met name deze laatste pijler heeft betrekking op de doelgroep van de Participatiewet. Ons streven is om de mensen die vallen onder de doelgroep van de Participatiewet zoveel als mogelijk aan te haken bij de projecten vanuit het Actieplan Werk . Voorbeelden hiervan zijn: Horeca Academy, Bouw- en Techniekklas en de Stapelbanen.

Ook zien we dat werk de afgelopen decennia flink is veranderd. Deze veranderingen zijn met name in een stroomversnelling gekomen door technologische ontwikkelingen. Deze ontwikkelingen zullen zich de komende 10 à 20 jaar ongetwijfeld voort zetten. Hierbij moeten we denken aan bijvoorbeeld de ontwikkeling van artificial intelligence (AI) en het toenemend belang van data. Welke vaardigheden moeten werknemers hebben en wat kunnen werkgevers doen om zich aan te passen aan deze veranderingen. Binnen ons samenwerkingsverband van de regio Zwolle willen we de verschillende trends en ontwikkelingen hiervan in kaart brengen en ook nagaan wat hiervan de impact is voor onze gemeente.

Kanttekeningen en risico's

Afhankelijk van het scenario waarin we terecht komen als gevolg van de coronacrisis (zie kopje corona) zullen er keuzes gemaakt moeten worden in ons ambitieniveau en uitgangspunten of

door specifieke focus aanbrengen in de dienstverlening aan de verschillende klantgroepen die in dit visiedocument zijn opgenomen.

Duurzaamheid en social return

Uitgangspunt van dit visiedocument is dat mensen zoveel mogelijk (naar vermogen) duurzaam participeren in de samenleving.

Financiële toelichting

In onze begroting is structureel een stelpost apparaatskosten Plan van Aanpak IGSD 2019 opgenomen van € 643.000. Kijken we naar het huidige uitgavenniveau in 2020 van het Participatiebudget en naar het ambitieniveau van dit visiedocument dan hebben we de helft van dit bedrag (€ 321.500) nodig om hier uitvoering aan te geven. Dit wordt met name veroorzaakt door de extra inzet en begeleiding die nodig is om mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt naar betaald werk toe te leiden en ook daar nog te begeleiden (indienstnemingssubsidies voor werkgevers, het ontzorgen van werkgevers door job coaches en de begeleiding van mensen in Beschut Werk Nieuw). Voor een nadere onderbouwing verwijzen wij u naar de bijlage Financiële Toelichting uitgaven Participatiebudget 2020-2021. De andere helft van deze stelpost kan terugvloeien naar de algemene middelen. Deze financiële gevolgen zullen we bij de integrale afweging van de Programmabegroting 2021-2024 betrekken.

Participatie en communicatie

Ter bevordering van de publiek-private samenwerking in kader van de Participatiewet heeft uw raad op 22 januari 2019 een motie aangenomen om stakeholders als BCS, NWG, Kringloopwinkel en andere bedrijven te betrekken bij de uitvoering om mensen weer toe te leiden naar werk en participatie. Zoals gezegd zijn deze partijen ook allemaal betrokken geweest en hebben hun inbreng gehad bij het opstellen van dit visiedocument. We zullen ze ook bij de verdere uitvoering betrekken en voor zover ze in hun reacties hierover nog opmerkingen en/of aanvullingen gemaakt hebben, deze meenemen.

Corona

Op dit moment is nog niet aan te geven wat de economische gevolgen van de coronacrisis zijn. Het Centraal Planbureau heeft een viertal scenario's geschetst van de economische gevolgen van deze crisis. Op basis van deze scenario's (zwak, matig, volledig herstel en een 2e golf scenario) heeft bureau Berenschot voor elke gemeente een inschatting gemaakt wat de mogelijke effecten hiervan zullen zijn op het bijstandsvolume voor de komende 3 jaar. Afhankelijk van het scenario zal ons bijstandsbestand volgens deze prognose oplopen van 692 in 2020 (volledig herstel) tot 1012 in 2022 (tweede golf scenario). Bij de Programmabegroting 2021-2024 zullen we mede op basis van deze scenario's de raming voor de komende jaren aangeven. Op dit moment (10 augustus 2020) ontvangen 731 personen een bijstandsuitkering en daarnaast nog 42 een IOAW/Z uitkering, totaal 773. Dit is een toename van 56 uitkeringen t.o.v. maart 2020, voordat de corona uitbrak.

De aantallen die opgenomen zijn op bldz. 15 en 16 van het visiedocument dateren van eind 2019. Hierin zijn tevens opgenomen de partners van de uitkeringsgerechtigden, de oude doelgroep van de Wsw, de nieuwe doelgroep van Beschut Werk en de personen die met een loonkostensubsidie aan het werk zijn gegaan. De omvang hiervan is substantieel groter dan alleen het aantal uitkeringen zoals hiervoor is weergegeven.

Uitvoering en planning

Bij aanvang van dit traject is steeds het uitgangspunt geweest om eerst de 'wat' vraag te beantwoorden en vervolgens de 'hoe' vraag. Mocht uw raad instemmen met dit visiedocument participatie en de uitgangspunten zoals die hierin zijn opgenomen, dan zal dit als basis fungeren voor de verdere uitvoering. De realisatie van de integrale toegang Jeugd/WMO en Participatie heeft per 1 januari 2020 al plaats gevonden en ook zijn een aantal afspraken over de uitvoering en samenwerking met NWG inmiddels herijkt.

Naast de regierol die ons team Uitvoering Sociaal Domein hierin heeft, zal ook de rol en samenwerking met onze belangrijkste ketenpartners (BCS, NWG, kringloopwinkel) verder bepaald en uitgewerkt moeten worden. Onderdeel hiervan is de rol en positie van NoordWestGroep in de uitvoering van de Participatiewet, mede in relatie tot de toekomstvisie op dit bedrijf. Planning is om dit onderdeel in het laatste kwartaal 2020 uit te voeren.

Is het besluit openbaar?

Ja

Besluit

Beslispunt 1

De gemeenteraad besluit:

1. In te stemmen met het visiedocument Participatie Steenwijkerland 2020-2023 'Iedereen doet mee in Steenwijkerland'.
2. De financiële gevolgen bij de integrale afweging van de Programmabegroting 2021-2024 te betrekken.